

Veiledning om hold av degus

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Denne brosjyren er utarbeidet av Mattilsynet i samarbeid med Norges Zoohandleres Bransjeforening

www.mattilsynet.no

Norges Zoohandleres Bransjeforening: www.nzb.no

Til dyreeiere og de som tenker på å bli det

Å holde kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast" vare, men et levende, føleende individ som må behandles med omsorg og respekt for sin egenart. Som dyreeier må du spørre: hva kan jeg gjøre for at dyret får et godt liv, sett med dyrets øyne? Tenk nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i ditt daglige liv. Hvis du velger å bli dyreeier har du ansvar for:

...å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for aktivisering og et levested som er tilpasset arten. Dyreartens levested i naturen gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har, for eksempel å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller å utforske nye miljøer. Hvis dyret ikke får oppfylt sine naturlige behov vil det føre til dårlig velferd. Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte kan utvikle atferdsforstyrrelser som overdreven aggresjon, urolighet eller slikking/plukking av pels/fjær. Sett deg grundig inn i hvilke behov kjæledyret ditt har ved å lese litteratur om arten.

...å aktivt forebygge sykdom, skade og smerte hos dyret

Som eier har man ansvar for å forebygge sykdom, hindre spredning av eventuell smitte, og begrense dyrets lidelse hvis det blir sykt eller skadet. Dette innebærer å vurdere om veterinær bør konsulteres. Noen ganger kan det forsvarlige være å avlive et lidende dyr fremfor å utsette det for langvarig smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Avlivning av kjæledyr skal bare utføres av veterinær eller andre personer som vet hvordan dyret skal avlives momentant, uten å utsettes for lidelse.

Andre ting å tenke over:

Barn og dyr – Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leker.

Godt naboskap – Kjæledyr kan oppfattes sjenerende av naboer, men et velfungerende dyrehold medfører sjelden alvorlige konflikter. Vis hensyn.

Ansvarlig avl – Bare friske, velfungerende dyr bør brukes i avl. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter som igjen kan føre til lidelse for dyrene. Velg alltid et friskt og velfungerende dyr som kjæledyr og forebygg uønsket formering. Husk at du som dyreeier har ansvar for at dyrets eventuelle unger får gode hjem.

Hilsen Mattilsynet

Deguser er raske, nysgjerrige, spiser stående oppreist på bakbeina og er svært sosiale.

Degusens biologi og atferd

Degus (*Octodon degus*) kommer opprinnelig fra Chile hvor de lever i flokker mellom vestkysten og Andesfjellene. Til Europa og Nord-Amerika kom de først som forsøksdyr til medisinske studier. På grunn av sin manglende evne til å fordøye sukker var de spesielt interessante innenfor diabetesforskning.

Utseendemessig kan degusen beskrives som en mellomting mellom et ekorn og en ørkenrotte. Størrelsen er omtrent som en hetterotte. Rygg og sider er brunmelert, mens magen og sirkler rundt øynene er kremfarget. Halen er like lang som hele kroppen med en busklignende stuss ytterst. Den blir beveget fram og tilbake mens de går og fungerer som balanseinstrument. Degusen har lange værhår og relativt store ører. De har fire fingre og fem ganske lange tær. Tennene til en voksen degus er gule, selv om de blir født med hvite tenner. Dette er fordi tennene reagerer kjemisk med klorofyll slik at de farges etter hvert som dyrene spiser.

Atferden til degusen kan også på mange måter sammenlignes med ekornets. Deguser er raske, nysgjerrige, spiser stående oppreist på bakbeina og er svært sosiale. De lever hovedsaklig av planter, løv og bark. I vill tilstand blir deguser betraktet som skadedyr i bøndernes avlinger.

Hunndeguser blir tidlig kjønnsmodne, noen ganger allerede ved seks ukers alder. Hannene, som blir noe større enn hunnene, utvikles vanligvis noe senere og kan bli kjønnsmodne etter alt fra tre måneder til et år. Svangerskapet varer ca. 90 dager og blir synlig etter ca. en måned. Selve fødselen tar ca. tre kvarter for hver unge og det er normalt 3-5 unger i hvert kull.

En gravid hunn bør ikke håndteres da det lett kan oppstå skader på fostrene. I motsetning til f.eks. hamstere er fedrene vennlig innstilt til sine unger. De leker med dem og hjelper dem med å lære ulike ferdigheter. Faren hjelper også til med å bygge rede til den vordende moren. Andre hunner i buret vil også hjelpe moren med de nyfødte.

På grunn av den lange svangerskapsperioden er nyfødte degusunger veldig godt utviklet. De har pels og tenner og har godt syn allerede fra fødselen av. Bare timer etter fødselen begynner de å vandre rundt for å utforske nærmiljøet og det tar ikke mange dagene før de også spiser som voksne deguser. Ungene er avvent fra moren ved 5-6 ukers alder og er da klare for å flytte til nye hjem.

Deguser som møter hverandre for første gang må gradvis vennestil hverandre. Dette gjøres ved først å holde dem nær hverandre, men i hvert sitt bur, for deretter å la de være sammen litt lenger for hver dag.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg degus

Deguser er sosiale flokkdyr. Du bør derfor kjøpe to eller flere dyr. Kjøper du bare ett dyr er sjansene store for at det vil bli ulykkelig og dø tidlig. Ensomhet kan også føre til at dyret bli mer aggressivt. Deguser som møter hverandre for første gang må gradvis vennestil hverandre. Dette gjøres ved først å holde dem nær hverandre, men i hvert sitt bur, for deretter å la de være sammen litt lenger for hver dag. Hold øye med dyrene og skill dem hvis de krangler for mye.

Som andre gnagere formerer deguser seg lett. Med mindre du har muligheter til å gi avkommet gode leveforhold bør du derfor holde bare hunner. Hvis begge kjønn holdes sammen bør du ha én hann og resten hunner. Flere hanndeguser sammen kan gå dårlig hvis det også er hunner i buret. To brødre uten hunner i nærheten går likevel som oftest bra.

I naturen står deguser på matseddelen til mange rovdyr og ville deguser har en antatt levetid på bare ett år p.g.a. dette. Under skjermede forhold i fangenskap kan de imidlertid bli vesentlig eldre, med en forventet levetid på fem til syv år, i sjeldne tilfeller ti år eller mer. Du må altså være forberedt på å stelle dyrene daglig i mange år hvis du skaffer deg deguser. Selv når kjæledyr anskaffes til barn er det de voksne som må ta hovedansvaret for dyrets velferd.

Degusene i ferien

Når du skal på ferie må du forsikre deg om at pålitelige personer kan passe degusene dine. Gi nøyte instruksjoner om rutiner for stell og fôring, og oppgi også nummeret til veterinæren i tilfelle noe uforutsett skulle skje. Deguser kan også tas med på innenlands ferier, men da må man ta hensyn til dyret underveis og på feriestedet. Støy, trekk, store temperatursvingninger og flytting av buret vil uroe dyrene og bør mest mulig unngås.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Innkjøp av 2 deguser samt utstyr vil koste ca. 2500 kr. Fôr, strø og diverse utstyr vil gi utgifter på 1000-2000 kr i året etter dette. I tillegg kommer utgifter til veterinær hvis dyret skulle bli sykt eller skadet og trenge behandling.

Buret

Deguser kan holdes i standard gnagerbur eller faglebur. Siden de er aktive klatrere

Deguser er veldig nysgjerrige og uredde av natur, for eksempel kan de plutselig begynne å klatre rundt på deg når du lar dem løpe fritt eller de kan hoppe opp på stuebordet og begynne å spise på det som måtte befinne seg der.

bør man ha et høyt bur med innredning som tillater dette. Det anbefales å velge et størst mulig bur som gir god plass til innredning og aktivitet for to voksne deguser. Anbefalt minstemål for et degus-bur er 60 x 60 x 100 cm, med flere etasjer, røtter og greiner til å klatre på, hus av treverk, løpehjul og rør til å krype gjennom. Mange dyreeiere konstruerer sine egne løsninger, for eksempel med et gammelt akvarium som underdel og et nettingbur på toppen av dette. Da får man full oversikt over hva som skjer også nederst i buret, samtidig som man slipper at det søles sand, strø og høy ut i rommet.

Gitter må ikke brukes som underlag i buret. I stedet bør gulvet være av glass, tre eller plast. Bunnens dekket med sand, spon eller høy, eller gjerne en blanding av dette. Avhengig av burets størrelse og antall dyr bør du ha en eller flere matskåler. En vannflaske er også nødvendig.

Deguser er dagaktive. Aktiviteten er størst om morgenen og kvelden, da de kan løpe i hjul, klatre eller bygge rede i lange perioder av gangen. Noen ganger i løpet av en dag legger de seg ned for å hvile en stund, men det tar vanligvis ikke så lang tid før de igjen er i full sving. Når de hviler kan de ofte minne om katter, med en litt spent hvilestilling og øynene halvveis lukket.

Dyrene bør få anledning til å løpe fritt utenfor buret med jevne mellomrom for å få mosjon og anledning til å utforske nye miljøer. Når de løper fritt må du passe godt på at de ikke har tilgang til rom hvor de kan gjemme seg bort eller komme i kontakt med ting som kan være skadelig for dem. Man bør være ekstra påpasselig med ledninger, da degusene raskt kan bite disse i stykker og kan dø som følge av elektrisk støt.

Deguser er veldig nysgjerrige og uredde av natur, for eksempel kan de plutselig begynne å klatre rundt på deg når du lar dem løpe fritt eller de kan hoppe opp på stuebordet og begynne å spise på det som måtte befinne seg der. Plasserer du en ny gjenstand inn i buret kommer de straks løpende til for å undersøke den.

Selv om degusene ikke er aggressive kan det noen ganger være vanskelig å ha dem sammen med andre dyr, enten det er nye deguser, marsvin, kaniner, chinchillaer eller lignende. De vil alltid ha en liten krangel eller to om hvem som skal være "sjefen" i stua, og de andre dyrene kan bli skremt av degusens uredde væremåte selv om den ikke prøver å være aggressiv. Hvis degusene møter større dyr som for eksempel katter kan de selv risikere å bli skadet.

Da deguser bare tåler svært små mengder sukker, olje og nøtter, er det veldig viktig å holde seg strengt til de riktige typer fôr.

Rengjøring

Hvor ofte buret bør rengjøres avhenger av burets størrelse og antall dyr du har, men strøet bør skiftes og bunn og innredning rengjøres minst én gang i uken.

Fôring

Hovedfôret til degusene bør være en spesiell degusblanding eller en blanding av chinchilla- og marsvin-pellets, samt enkelte kalorifattige typer frø. Høy er også en viktig del av dyrenes kosthold og må alltid være tilgjengelig i buret.

En gang iblant kan man gi degusene litt snacks, som f.eks. tørket mais, tørkede roseknopper (chinchilla-snacks) og "gulrotstenger" (godbiter til dvergkaniner). Da deguser bare tåler svært små mengder sukker, olje og nøtter, er det veldig viktig å holde seg strengt til de riktige typer fôr. Hvis ikke vil dyret bli sykt og i verste fall dø. F.eks. kan man gi en degus en halv peanøtt hver tredje dag med god samvittighet, men oftere enn dette kan skade dyret. Deguser skal heller ikke spise frukt, da dette kan gi dem sukkersyke. Av grønnsaker kan man f.eks. prøve salat, gulrot, broccoli, agurk, blomkål og tomat.

Drikkevannet skal skiftes daglig og man må også påse at dyrene har mat nok hver dag. Vannet bør serveres fra vannflaske siden vann i en åpen skål fort blir tilgriset. Det er veldig individuelt hvor mye vann en degus drikker. Noen liker friske grønnsaker og drikker lite vann. Andre igjen liker kun tørkede grønnsaker, men drikker desto mer vann.

Håndtering

Deguser er vennlige dyr som sjelden viser tegn til aggressivitet. De lar seg bli klappet, men holder seg ikke i ro så veldig lenge av gangen. Siden de er så nysgjerrige er de også veldig enkle å fange inn når de løper fritt. Du bare legger hendene dine ned på gulvet og lager smattelyder, så kommer de vanligvis løpende til. Alternativt kan du plassere en boks på gulvet som degusen hopper oppi eller plassere sandbadet på gulvet og løfte det inn i buret mens degusen er opptatt med badet sitt.

Som med andre gnagere bør du ikke holde deguser for hardt og heller ikke gripe etter dem ovenfra. Instinkt deres tilsier at ting som kommer ovenfra er fiender og derfor er farlig. Etter hvert som du blir mer kjent med degusen lar den seg ofte klappes lenger. De fleste liker også å bli klødd litt bak øret og på magen.

Deguser steller pelsen og holder seg rene selv, men tre-fire ganger i uken bør man også gi dem tilbud om et sandbad.

Daglig stell

Deguser bør sjekkes daglig for tegn på sykdom eller skade. De steller pelsen og holder seg rene selv, men tre-fire ganger i uken bør man også gi dem tilbud om et sandbad. Til dette bruker man en spesielt finkornet sandtype beregnet til chinchillaer. Man putter sanden i en skål og setter den inn i buret. De hopper opp i skålen og velter seg rundt et minutt eller to, før de hopper ut av skålen igjen. Det kan være lurt å fjerne sandskålen mellom hvert bad for å unngå at den brukes som toalett.

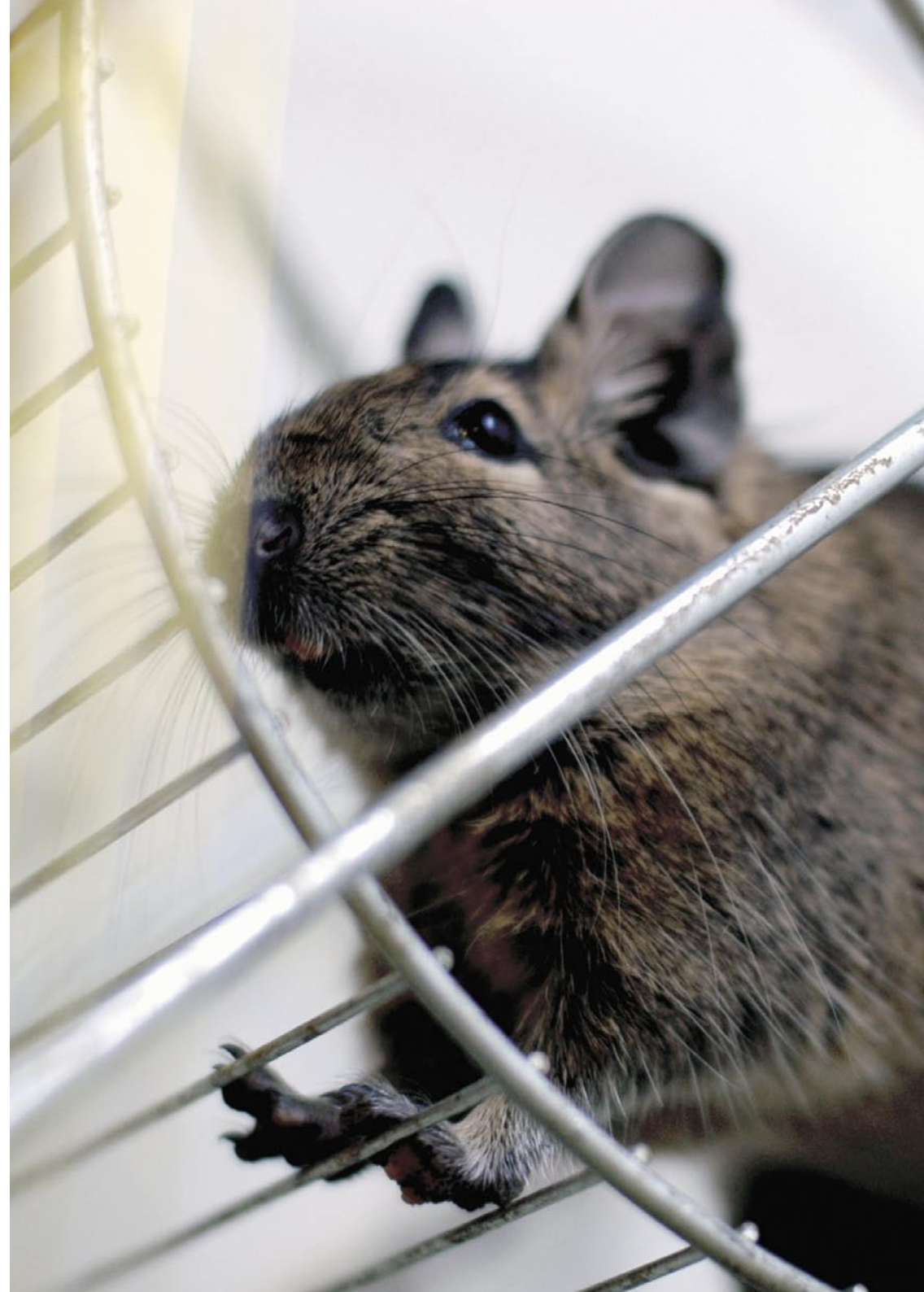
Helse og sykdom

En frisk degus er aktiv, oppmerksom og nysgjerrig. Blir den stresset eller syk kan den miste pels og vise andre tegn på mistrivsel.

Deguser som har fått for mye sukker i fôret er utsatt for diabetes (sukkersyke) som gjerne viser seg ved overdreven drikking og vannlating. Uheldig sammensetning av fôr kan gi leverproblemer, ofte kombinert med store endringer i dyrets vekt og pukkelrygg. For mye friske grønnsaker i dietten kan gi diaré.

Trekkfullt miljø kan gi forkjølelse, eventuelt også lungebetennelse og pustebesvær. Vær også oppmerksom på at krangling mellom dyrene kan medføre sårskader. Fall fra store høyder kan gi beinbrudd.

Hvis du mistenker at degusen din er syk eller skadet bør du straks ta kontakt med veterinær for råd og eventuell behandling.

Disse brosjyrene er et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet og interesseorganisasjoner. Hensikten er å gi grunnleggende kunnskap og veiledning til deg som har eller tenker på å skaffe deg kjæle- eller hobbydyr. Brosjyrene kan også lastes ned i pdf-format på www.mattilsynet.no

